



**ЛІСОВ НАЗАР ОЛЕКСАНДРОВИЧ**  
учень 11 класу  
Центральноукраїнського наукового ліцею  
Кіровоградської обласної ради

Науковий керівник:  
**КАЗАКОВА ОЛЕНА СЕРГІЙВНА,**  
методист Кіровоградської Малої  
академії наук учнівської молоді

# ЯРМАРКУВАННЯ ТА БАЗАРУВАННЯ НА КІРОВОГРАДЩИНІ В ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ: ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ ТА ЗАПОЧАТКУВАННЯ ІННОВАЦІЙ

## МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ:

ОХАРАКТЕРИЗУВАТИ ЯВИЩЕ БАЗАРУВАННЯ ТА ЯРМАРКУВАННЯ НА КІРОВОГРАДЩИНІ В ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ. У КОНТЕКСТІ СИНЕРГІЇ ТРАДИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ІННОВАЦІЙ.

## ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ:

ЯВИЩЕ БАЗАРУВАННЯ ТА ЯРМАРКУВАННЯ НА КІРОВОГРАДЩИНІ ПРОТЯГОМ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ

## ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ:

СЕМАНТИЧНІ ВИДОЗМІНИ ПОНЯТЬ «ЯРМАРОК» І «БАЗАР», ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА АДАПТАЦІЯ ТРАДИЦІЙНИХ ЗВИЧАЇВ, РИТУАЛІВ ЯРМАРКІВ ТА БАЗАРІВ НА КІРОВОГРАДЩИНІ В ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ

## ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ:

- ОЗНАЙОМИТИСЯ З ІСТОРИОГРАФІЄЮ, ВИЗНАЧИТИ МЕТОДОЛОГІЮ ТА ДЖЕРЕЛЬНУ БАЗУ ДОСЛІДЖЕННЯ;
- РОЗКРИТИ СЕМАНТИЧНІ ВИДОЗМІНИ ТРАКТУВАННЯ ЯВИЩ «БАЗАР», «ЯРМАРОК» НА КІРОВОГРАДЩИНІ У РІЗНІ ІСТОРИЧНІ ПЕРІОДИ;
- ПРОСТЕЖИТИ ЛОКАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ЧАСІ І ПРОСТОРІ ЯРМАРКІВ, БАЗАРІВ НА КІРОВОГРАДЩИНІ, ЗОКРЕМА ПІД ВПЛИВОМ ЕКОНОМІЧНИХ, СОЦІАЛЬНИХ, ПОЛІТИЧНИХ ФАКТОРІВ В ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ;
- СИСТЕМАТИЗУВАТИ ЕВОЛЮЦІЮ РОЗВИТКУ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗВИЧАЇВ, ТРАДИЦІЙ, РИТУАЛІВ БАЗАРУВАННЯ, ЯРМАРКУВАННЯ, ЇХ ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ НА КІРОВОГРАДЩИНІ В ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ.

## МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ:

АНАЛІЗ, СИНТЕЗ, ТИПОЛОГІЧНИЙ МЕТОД, СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ МЕТОД, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ, ІНТЕРВ'ЮВАННЯ, БЕЗПОСЕРЕДНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ, ОПИСУВАННЯ, ФІКСАЦІЯ ПОЛЬОВОГО МАТЕРІАЛУ У ВИГЛЯДІ АУДІОЗАПИСІВ, ІНТЕРПРЕТАЦІЯ.

## МАТЕРІАЛИ, ХІД ДОСЛІДЖЕННЯ



АВТОРСЬКІ СВІТЛИНИ З ЕКСПЕДИЦІЇ

## ПОЛЬОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

### ПРОАНАЛІЗУВАЛИ

Опубліковані джерела, збірник наукових праць, науково-краснознавчий вісник «Між Бугом і Дніпром» Державного архіву Кіровоградської області

### ЗАФІКСУВАЛИ У ВЛАСНОМУ ЩОДЕННИКУ:

Польові матеріали, ЗІБРАНІ ВПРОДОВЖ 2023-2024 Р. НА ТЕРИТОРІЇ СУЧАСНОЇ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ



АВТОРСЬКІ СВІТЛИНИ З ЕКСПЕДИЦІЇ

## РЕЗУЛЬТАТИ ТА ВИСНОВКИ

1

ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД ВИВЧЕННЯ БАЗАРУВАННЯ, ЯРМАРКУВАННЯ БАЗУЄТЬСЯ НА ОПУБЛІКОВАНИХ ТА НЕОПУБЛІКОВАНИХ ДЖЕРЕЛАХ, ВКЛЮЧНО З ЛІТЕРАТУРНИМИ. ВОДНОЧАС, НАУКОВЕ ВИВЧЕННЯ ТРАДИЦІЙНОГО БАЗАРУВАННЯ, ЯРМАРКУВАННЯ КІРОВОГРАДЩИНІ, ПОДІБНО ДО ІНШИХ СКЛАДОВИХ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ РЕГІОНУ, ВСЕ ЩЕ ЗАЛИШАЄТЬСЯ СПОРАДИЧНИМ. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ БАЗУЄТЬСЯ НА ШИРОКОМУ ВИКОРИСТАННІ ЗАГАЛЬНОНАУКОВИХ ПРИНЦИПІВ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ МЕТОДІВ ІСТОРИЧНИХ ТА ЕТНОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

2

СЕМАНТИКА ПОНЯТЬ «БАЗАР», «ЯРМАРОК» НА КІРОВОГРАДЩИНІ В ХХ-ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ ПРОЙШЛА ЗНАЧНУ ЕВОЛЮЦІЮ ПІД ВПЛИВОМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ, ІСТОРИЧНИХ ЗМІН (ДОДАТОК С).

З ОДНОГО БОКУ, ЯРМАРКИ ТА БАЗАРИ ЛИШАЮТЬСЯ ЕЛЕМЕНТАМИ КУЛЬТУРИ, З ІНШОГО ЗНАЧНО ЗМІНЮЄТЬСЯ ЇХНЯ ЛОКАЛІЗАЦІЯ, ФУНКЦІОНУВАННЯ, ВИКОРИСТАННЯ НАРОДНИХ ЗВИЧАЇВ І ТРАДИЦІЙ, ЧАСТО ЯРМАРКИ ОТОЖЕНЮЮТЬСЯ З ПОНЯТТЯМ БАЗАР, ВТРАЧАЮТЬ СВОЮ ОСНОВНУ ЦІННІСТЬ, ВЗАЄМОДІЮ МІЖ ПРОДАВЦЯМИ І ПОКУПЦЯМИ. КРІМ ТОГО, ЗМІНЮЄТЬСЯ ЧАСТОТА ПРОВЕДЕННЯ ЯРМАРКІВ, ВТРАЧАЄТЬСЯ ПРИУРОЧЕННЯ ДО ЦЕРКОВНИХ СВЯТ. БАЗАРИ ПОЧИНАЮТЬ ВИКОНУВАТИ ФУНКЦІЮ ЯРМАРКІВ, НОСЯТЬ РОЗВАЖАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР З МУЗИКОЮ, ІГРАМИ, ВИСТАВАМИ.

3

ЯРМАРКИ ВПРОДОВЖ ХХ СТ. ПОЧАТКУ ХХІ СТ. ЕВОЛЮЦІОНУЮТЬ ВІД РИНКІВ ДО МАСШТАБНИХ КУЛЬТУРНИХ ПОДІЙ, НА ВІДМІНУ ВІД НИХ БАЗАРИ – ЦЕ ПОСТІЙНІ ТОРГОВІ МАЙДАНЧИКИ. ВІДРІЗНЯЄТЬСЯ ЛОКАЛІЗАЦІЯ БАЗАРІВ (НАЙЧАСТІШЕ ТРАНСПОРТНІ ШЛЯХИ, ЩОБ МАТИ ЗРУЧНИЙ ДОСТУП), ЯРМАРКИ (ВІДКРИТА ПЛОЩА). У ХХІ СТОЛІТТІ НА КІРОВОГРАДЩИНІ ОСОБЛИВО ІНТЕГРУЄТЬСЯ ТРАДИЦІЯ З НОВИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ, СТВОРЮЮЧИ РІЗНОМАНІТНІ ВИДИ ЯРМАРКІВ – КРАФТОВІ, ШКІЛЬНІ, ВОЛОНТЕРСЬКІ, ЯКІ БІЛЬШ ПОДІБНІ ДО СТИХІЙНИХ БАЗАРІВ З МЕТОЮ ПРОДАЖУ ПРОДУКЦІЇ. ПРОТЕ, НЕЗВАЖАЮЧИ НА ЗРОСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ, ТРАДИЦІЙНІ ЯРМАРКИ ВСЕ ЩЕ ЗАЛИШАЮТЬСЯ ПОПУЛЯРНИМИ ЗАВДЯКИ СВОЇЙ УНІКАЛЬНІЙ АТМОСФЕРІ ТА МОЖЛИВОСТІ ОСОБИСТОГО СПІЛКУВАННЯ МІЖ ПРОДАВЦЯМИ ТА ПОКУПЦЯМИ.

4

ТРАДИЦІЇ, ЗВИЧАЇ БАЗАРУВАННЯ, ЯРМАРКУВАННЯ НА КІРОВОГРАДЩИНІ В ХХ-ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТІ БУЛИ АДАПТОВАНІ ДО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ, ПОЛІТИЧНИХ ЗМІН. НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА СЬОГОДНІШНЮ ГЛОБАЛІЗАЦІЮ, ІНФОРМАТИВНЕ СУСПІЛЬСТВО ТРАДИЦІЯ БАЗАРІВ, ЯРМАРКІВ ЛИШАЄТЬСЯ СТІЙКОЮ, ЗАБЕЗПЕЧУЮЧИ НАСЕЛЕННІ НЕОБХІДНИМИ ТОВАРАМИ, ПРОДУКТАМИ, ЯКІ В ПОРІВНЯННІ З МАГАЗИНАМИ НАБАГАТО ДЕШЕВШЕ. КРІМ ТОГО, В БІЛЬШОСТІ ВИПАДКІВ ДОТРИМУЮТЬСЯ ОСНОВНИХ ЕТАПІВ БАЗАРУВАННЯ (ПІДГОТОВКА, ВЛАСНЕ ТОРГІВЛЯ, ПІСЛЯ БАЗАРУВАННЯ), ЯКІ МАЮТЬ МАГІЧНО-СЕМАНТИЧНИЙ ЗМІСТ СВОЇМИ ПОВІР'ЯМИ, ЗАБОБОНАМИ, ПРИКАЗКАМИ, АНЕКДОТАМИ, ЯРМАРКОВИМИ ЧИ БАЗАРНИМИ ІСТОРІЯМИ, Є ЧАСТИНОЮ КУЛЬТУРНОЇ ЕТНОГРАФІЧНОЇ СПАДЩИНИ КІРОВОГРАДЩИНІ. НЕЗВАЖАЮЧИ НА ДИНАМІЧНІ ПРОЦЕСИ, ЗБЕРІГАЄТЬСЯ, ПОПУЛЯРИЗУЄТЬСЯ ТРАДИЦІЙНЕ БАЗАРУВАННЯ, ЯРМАРКУВАННЯ.

## ВІДМІННІ РИСИ

### БАЗАР

### ЯРМАРОК

## ЧАС І ПЕРІОДИЧНІСТЬ

ПОСТІЙНО МАЄ ГРАФІК

ПЕРІОДИЧНО, СЕЗОННО

## ЩО ПРОДАЮТЬ?

ТОВАРИ (ПРОДУКТИ, ОДЯГ)

ТОВАРИ, ПОСЛУГИ, КРАФТ

## МЕТА

ТОВАРИ (ПРОДУКТИ, ОДЯГ)

ТОВАРИ, ПОСЛУГИ, КРАФТ

## ФОРМАТ

БАЗАР, РИНОК

НАРОДНЕ СВЯТО

## УМОВИ УЧАСТІ

ВХІД ВІЛЬНИЙ

МОЖЕ БУТИ ЗА ДОНАТ

## ДОДАТКОВІ АТРИБУТИ

НЕМАЄ

ДЕГУСТАЦІЯ, МАЙСТЕР-КЛАС

## МАСШТАБ

МІСЦЕВИЙ

МІСЦЕВИЙ, НАЦІОНАЛЬНИЙ